

DEVELOPMENT MODELS FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SOCIETY IN DEVELOPED COUNTRIES

Naima Inomidinovna Zaynobidinova

Doctoral student (DcS), f.f.n.

Namangan State University

Namangan, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: sustainability, sustainable economy, environmental sustainability, social sustainability, economic sustainability, developed countries, green economy, innovation and sustainability, carbon footprint, renewable energy, sustainable urbanization.

Received: 28.06.24

Accepted: 30.06.24

Published: 02.07.24

Abstract: The article examines various models of sustainable development used in developed countries. Sustainable development means a balance between economic growth, social welfare and environmental protection. The paper analyzes the theoretical foundations of the concept of sustainable development, as well as specific examples from the practice of countries such as Germany, Sweden, Norway and Japan. Particular attention is paid to political and economic mechanisms that help implement the principles of sustainable development, such as the use of renewable energy sources, the introduction of clean technologies, improving education and health care, and social justice. The author comes to the conclusion that the successful implementation of sustainable development models requires an integrated approach, taking into account national characteristics and the active participation of all sectors of society.

RIVOJLANGAN DAVLATLARNING JAMIYAT BARQAROR RIVOJLANISHIGA DOIR TARAQQIYOT MODELLARI

Naima Inomidinovna Zaynobidinova

doktoranti (DSc), f.f.n.

Namangan davlat universiteti

Namangan, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: barqarorlik, barqarorlik iqtisodiyoti, ekologik barqarorlik, ijtimoiy barqarorlik, iqtisodiy barqarorlik, rivojlangan

Annotatsiya: Maqolada rivojlangan mamlakatlarda qo'llaniladigan barqaror rivojlanishning turli modellari ko'rib chiqiladi.

mamlakatlar, yashil iqtisodiyot, innovatsiyalar va barqarorlik, uglerod izi, qayta tiklanadigan energiya, barqaror urbanizatsiya

Barqaror rivojlanish iqtisodiy o'sish, ijtimoiy farovonlik va atrof-muhitni muhofaza qilish o'rtasidagi muvozanatni anglatadi. Asar barqaror rivojlanish kontseptsiyasining nazariy asoslarini, shuningdek Germaniya, Shvetsiya, Norvegiya va Yaponiya kabi mamlakatlar amaliyotidan aniq misollarni tahlil qiladi. Qayta tiklanadigan energiyadan foydalanish, toza texnologiyalarni joriy etish, ta'lim va sog'liqni saqlash darajasini oshirish va ijtimoiy adolat kabi barqaror rivojlanish tamoyillarini amalga oshirishga yordam beradigan siyosiy va iqtisodiy mexanizmlarga alohida e'tibor qaratilmoqda. Muallif barqaror rivojlanish modellarini muvaffaqiyatli amalga oshirish milliy xususiyatlarni va jamiyatning barcha qatlamlarining faol ishtirokini hisobga olgan holda kompleks yondashuvni talab qiladi degan xulosaga keladi.

МОДЕЛИ РАЗВИТИЯ РАЗВИТЫХ СТРАН ОТНОСИТЕЛЬНО УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВА

Наима Иномидиновна Зайнобидинова

Докторант (DcS), ф.ф.н.

Наманганского государственного университета

Наманган, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: устойчивость, устойчивая экономика, экологическая устойчивость, социальная устойчивость, экономическая устойчивость, развитые страны, зеленая экономика, инновации и устойчивость, углеродный след, возобновляемые источники энергии, устойчивая урбанизация.

Аннотация: В статье рассматриваются различные модели устойчивого развития, используемые в развитых странах. Устойчивое развитие означает баланс между экономическим ростом, социальным благосостоянием и защитой окружающей среды. В работе анализируются теоретические основы концепции устойчивого развития, а также конкретные примеры из практики таких стран, как Германия, Швеция, Норвегия и Япония. Особое внимание уделяется политическим и экономическим механизмам, которые помогают реализовать принципы устойчивого развития, такие как использование возобновляемых источников энергии, внедрение чистых технологий, улучшение образования и здравоохранения, социальная справедливость. Автор приходит к выводу, что успешная реализация моделей устойчивого развития требует комплексного подхода, учета

KIRISH

Rivojlangan mamlakatlarda barqaror rivojlanish iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy jihatlarini o'z ichiga olgan kompleks yondashuvdir. Har bir model o'ziga xos xususiyatlarga ega, ammo barchasi iqtisodiy o'sish va atrof-muhitni muhofaza qilish o'rtasidagi muvozanatga erishishga qaratilgan. Bu misollar barqaror kelajakka intilayotgan boshqa mamlakatlar uchun ilhom va namuna bo'lib xizmat qilishi mumkin. Mamlakatlar rivojini rag'batlantirishga qaratilgan olimlar va tadqiqotchilar tomonidan taklif etilgan bir qancha rivojlanish modellari mavjud. "O'sish chegaralari": Rivojlangan mamlakatlarga alohida e'tibor qaratilmagan bo'lsa-da, Donella Meadows[1] va uning MITdagi jamoasining ushbu kitobi cheklangan dunyoda eksponensial o'sish oqibatlarini o'rganuvchi tizim dinamikasi modelini taqdim etdi. U ekologik chegaralarni oshirib yubormaslik uchun barqaror rivojlanish muhimligini ta'kidlaydi. Amartya Senning ishi odamlarning o'zlari qadrlaydigan hayot kechirish imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilgan. Bu yondashuv nafaqat iqtisodiy o'sishni, balki ijtimoiy va siyosiy erkinliklarni, sog'liqni saqlash, ta'lim va inson farovonligiga hissa qo'shadigan boshqa omillarni ham ta'kidlaydi.

ASOSIY QISM

Herman Deylining "Ekologik iqtisod: Deyli" asarida ekologik mulohazalarni iqtisodiy nazariya va amaliyot bilan birlashtirish zarurligi ta'kidlangan. U an'anaviy iqtisodiyotning doimiy o'sish modeli emas, balki Yer ekotizimlarining yuk ko'tarish qobiliyati doirasida ishlaydigan barqaror iqtisodiyotni taklif qiladi. Kate Ravortning Ravort modeli barqaror rivojlanish uchun vizual asosni taqdim etadi, bu erda "donut" ijtimoiy poydevor (ichki halqa) va ekologik shift (tashqi halqa) o'rtasidagi insoniyat uchun xavfsiz va adolatli makonni ifodalaydi. Ushbu yondashuv sayyoramizning barcha ehtiyojlarini qondirishni qo'llab-quvvatlaydi. Nikolas Sternning ishi iqlim o'zgarishi iqtisodiyotiga qaratilgan. Uning muhim ahamiyatga ega bo'lgan Stern Review iqlim o'zgarishiga qarshi harakatsizlik xarajatlari va erta yumshatish harakatlarining iqtisodiy foydasini ta'kidlaydi. Uning modeli barqaror rivojlanish uchun past uglerodli iqtisodiyotga o'tish muhimligini ta'kidlaydi. Ushbu modellar rivojlangan mamlakatlarda barqaror rivojlanish muammolarini hal qilishda siyosatchilar va jamiyat uchun asoslarni taklif etadi. Ular iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik omillarning o'zaro bog'liqligini, uzoq muddatli fikrlash va rejalashtirishning muhimligini ta'kidlaydilar.

Rivojlangan mamlakatlarda barqaror rivojlanish modellari iqtisodiy o'sish, ijtimoiy tenglik va atrof-muhitni muhofaza qilish bilan kelajak avlodlarning o'z ehtiyojlarini qondirish qobiliyatiga putur etkazmasdan hozirgi kun ehtiyojlarini qondirish uchun muvozanatni saqlashga qaratilgan. Qo'shma Shtatlarda jamiyatning barqaror rivojlanishi iqtisodiy[2], ijtimoiy va atrof-muhit

masalalarini birlashtiradigan ko'p qirrali yondashuvni o'z ichiga oladi. Yagona "rasmiiy" rivojlanish modeli mavjud bo'lmasa-da, bir nechta ramkalar va tashabbuslar AQShda jamiyatning barqaror rivojlanishiga hissa qo'shadi.

Barqaror rivojlanish jamiyat va atrof-muhitning uzoq muddatli farovonligini ta'minlashning asosiy yo'nalishi hisoblanadi. Rivojlangan davlatlar iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy barqarorlikka erishishga qaratilgan barqaror rivojlanishning turli modellarini ishlab chiqmoqda va amalga oshirmoqda. Keling, rivojlangan mamlakatlarda qo'llaniladigan bir nechta asosiy modellarni ko'rib chiqaylik.

1. Shimoliy Yevropa modeli. Shvetsiya, Norvegiya va Daniya kabi Shimoliy Yevropa mamlakatlari barqaror rivojlanishga innovatsion yondashuvlari[3] bilan keng tanilgan. Bu mamlakatlar farovonlik davlati tamoyillariga amal qiladi, bu esa yuqori darajadagi ijtimoiy himoya va tenglikni nazarda tutadi. Ushbu modelning asosiy jihatlaridan biri qayta tiklanadigan energiya manbalaridan faol foydalanish hisoblanadi. Masalan, Daniyada energiyaning katta qismi shamol elektr stansiyalari yordamida ishlab chiqariladi. Bundan tashqari, ushbu mamlakatlar chiqindilarni qayta ishlash va issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirishga katta e'tibor beradi. Fuqarolarda ekologik mas'uliyatli xulq-atvorni shakllantirishda ta'lim va ma'rifat muhim o'rin tutadi.

2. Yapon modeli[4]. Yaponiya yuqori texnologiyalarni tabiiy resurslarga hurmat bilan uyg'unlashtirib, barqaror rivojlanishning noyob modelini ifodalaydi. Yapon modelining asosini "Mottainai" kontseptsiyasi tashkil etadi, bu "isrof qilmaslik" degan ma'noni anglatadi. Ushbu madaniy e'tiqod chiqindilarni minimallashtirish va resurslardan maksimal darajada foydalanishga yordam beradi. Yaponiya suv va havoni tozalash texnologiyalarini faol rivojlantirmoqda, shuningdek, sanoat va turar-joy sektorida energiya tejaydigan yechimlarni joriy qilmoqda. Shahar infratuzilmasi uning atrof-muhitga ta'sirini kamaytirishga, jumladan, suvni qayta ishlash tizimlari va quyosh panellaridan foydalanishga qaratilgan.

Yaponiyaning barqaror rivojlanishga yondashuvi uning noyob madaniy, iqtisodiy va ekologik kontekstidan kelib chiqadi. Mamlakat aholining qarishi, resurslar tanqisligi, tabiiy ofatlar xavfi va energiyaga qaramlik kabi muammolarga duch kelmoqda. Barqaror jamiyat uchun Yaponiyaning rivojlanish modeli iqtisodiy o'sishni, ijtimoiy farovonlikni va atrof-muhitni boshqarishni rag'batlantirish bilan birga ushbu muammolarni hal qilish uchun turli strategiya va tashabbuslarni birlashtiradi. Barqaror jamiyat uchun Yaponiyaning rivojlanish modelining ba'zi asosiy tarkibiy qismlari: Yaponiya atrof-muhitni muhofaza qilish, ifloslanishning oldini olish va resurslar samaradorligiga katta e'tibor beradi. Mamlakatda havo va suv sifatini muhofaza qilish, chiqindilar hosil bo'lishini kamaytirish, qayta ishlash va chiqindilarni boshqarishni rivojlantirish uchun qat'iy ekologik qoidalar va standartlar joriy etilgan. Yaponiya qazib olinadigan yoqilg'i va atom energiyasiga bog'liqligini kamaytirish uchun quyosh, shamol va gidroenergetika kabi qayta

tiklanadigan energiya manbalariga tobora ko‘proq sarmoya kiritmoqda. Mamlakat, shuningdek, iqlim o‘zgarishini yumshatish va energiya xavfsizligini oshirish uchun sanoat, binolar va transportda energiya samaradorligini oshirish choralarini ilgari surmoqda. Yaponiya zilzilalar, tsunami va tayfunlar kabi tabiiy ofatlarga moyilligini hisobga olib, tabiiy ofatlar xavfini kamaytirish va chidamlilikni oshirish choralariga ustuvor ahamiyat beradi. Mamlakat erta ogohlantirish tizimlariga, tabiiy ofatlarga tayyorgarlik ko‘rishga, infratuzilmaning barqarorligiga va jamiyatga asoslangan tabiiy ofatlarni boshqarish tashabbuslariga sarmoya kiritadi. Yaponiya turli sohalarda, jumladan, toza energiya, robototexnika va barqaror transportda innovatsiyalar va texnologik qobiliyatlari bilan mashhur. Mamlakat barqaror texnologiyalar bo‘yicha tadqiqot va ishlanmalarni qo‘llab-quvvatlaydi va innovatsiyalarni rivojlantirish uchun sanoat, ilmiy doiralar va hukumat o‘rtasidagi hamkorlikni rivojlantiradi. Yaponiya chiqindilarni ishlab chiqarishni minimallashtirish, resurslardan qayta foydalanish va qayta ishlashni rag‘batlantirish va atrof-muhitga ta’sirni kamaytirishga qaratilgan aylanma iqtisodiyot modelini targ‘ib qiladi. Mamlakatda chiqindilarni saralash, energiyani qayta tiklash orqali yoqish va qayta ishlash infratuzilmasi kabi chiqindilarni boshqarish bo‘yicha ilg‘or amaliyotlar joriy etilgan.

Yaponiyaning shahar hududlari samarali jamoat transporti tizimlari, ixcham shahar shakli va aralash foydalanishdagi rivojlanish bilan ajralib turadi. Mamlakat barqaror shaharsozlik tamoyillarini, jumladan, tranzitga yo‘naltirilgan rivojlanishni, piyodalar uchun qulay dizaynni va yashash qulayligini oshirish va uglerod chiqindilarini kamaytirish uchun yashil maydonlarni qo‘llab-quvvatlaydi. Yaponiya barqaror rivojlanishga jamiyatga asoslangan yondashuvlarni qadrlaydi va qarorlar qabul qilish jarayonlarida fuqarolar ishtirokini rag‘batlantiradi. Mahalliy hamjamiyat atrof-muhitni muhofaza qilish, tabiiy ofatlarga tayyorgarlik ko‘rish va ijtimoiy farovonlik tashabbuslarida faol rol o‘ynaydi, ijtimoiy hamjihatlik va barqarorlikni rivojlantiradi. Yaponiya o‘z fuqarolarida ekologik savodxonlik, fuqarolik faolligi va axloqiy qadriyatlarni rivojlantirish uchun barqaror rivojlanish uchun ta’limni targ‘ib qiladi. Mamlakat barqarorlik kontsepsiyalarini rasmiy ta’lim o‘quv dasturlariga kiritadi, umrbod ta’lim imkoniyatlarini targ‘ib qiladi va mahalliy va milliy darajada ESD tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlaydi. Yaponiya iqlim o‘zgarishi, biologik xilma-xillikni saqlash va barqaror rivojlanish kabi global muammolarni hal qilish bo‘yicha xalqaro sa’y-harakatlarda faol ishtirok etadi. Mamlakat taraqqiyotga yordam beradi, ilg‘or tajribalarni o‘rtoqlashadi va umumiy maqsadlarga erishish uchun boshqa davlatlar bilan hamkorlik qiladi. Yaponiya korporatsiyalari o‘zlarining biznes operatsiyalarida KSS tamoyillari va barqarorlik tashabbuslarini tobora ko‘proq qabul qilmoqdalar. Ko‘pgina kompaniyalar ekologik, ijtimoiy va boshqaruv (ESG) mezonlariga rioya qiladilar, manfaatdor tomonlar bilan muloqotda bo‘lishadi va barqarorlik hisoboti va shaffoflik choralarini amalga oshiradilar.

Umuman olganda, Yaponiyaning barqaror jamiyat uchun rivojlanish modeli o'z fuqarolari va kelajak avlodlari uchun uzoq muddatli farovonlik, barqarorlik va farovonlikka erishish uchun ekologik, ijtimoiy va iqtisodiy jihatlarni birlashtirishga urg'u beradi.

3. Amerika modeli[5]. AQSHda davlatlar o'rtasidagi yondashuvlardagi farqlarga qaramay, barqaror rivojlanishning muvaffaqiyatli namunalari ham mavjud. Masalan, Kaliforniya quyosh va shamol energiyasiga katta sarmoya kiritmoqda va issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish dasturlarini amalga oshirmoqda. Xususiy sektor ham muhim rol o'ynaydi, Tesla va Google kabi yirik korporatsiyalar barqarorlik innovatsiyalarini elektr transport vositalaridan yashil ofislarga olib boradi.

4. Nemis modeli[6]. Germaniya ekologik siyosat va yashil iqtisodiyotda yetakchi hisoblanadi. Nemis barqaror rivojlanish modeli uglerod izlarini kamaytirish va qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirishga qaratilgan bir qator chora-tadbirlarni o'z ichiga oladi. 2000-yillarning boshida boshlangan Energiewende dasturi karbonat angidrid chiqindilarini kamaytirish va mamlakatning energiya majmuasida qayta tiklanadigan energiya ulushini oshirish bo'yicha ulkan maqsadlarni qo'yadi. Nemis modelining muhim elementi ham energiya samaradorligini oshirish va fuqarolarning hayot sifatini yaxshilash uchun texnologiyalardan foydalangan holda "aqlli shaharlar"ni rivojlantirish hisoblanadi.

Germaniya uzoq vaqtdan beri iqtisodiy farovonlik, ijtimoiy tenglik va atrof-muhitni muhofaza qilishni o'zida mujassam etgan kompleks yondashuv bilan barqaror rivojlanish bo'yicha jahon yetakchisi sifatida tan olingan. Germaniyaning Energiewende tashabbusi mamlakatning energiya tizimini shamol, quyosh va biomassa kabi qayta tiklanadigan energiya manbalariga asoslangan tizimga o'tkazish, shu bilan birga atom energiyasidan voz kechish va uglerod chiqindilarini kamaytirishga qaratilgan. Ushbu tashabbus qayta tiklanadigan energiya infratuzilmasi, energiya samaradorligini oshirish chora-tadbirlari va tarmoqlarni modernizatsiya qilishga katta sarmoya kiritishni nazarda tutadi. Germaniya havo va suv sifatini himoya qilish, ifloslanishni kamaytirish va barqaror resurslarni boshqarishni rag'batlantirish uchun qat'iy ekologik siyosat va qoidalarni amalga oshirdi. Qayta tiklanadigan energiya manbalari to'g'risidagi qonun (EEG), 2050-yilgacha bo'lgan iqlim bo'yicha harakatlar rejasi va Barqaror rivojlanish milliy strategiyasi kabi tashabbuslar atrof-muhitni muhofaza qilish maqsadlariga erishish uchun asoslar yaratadi. Germaniya barqaror ishlab chiqarish usullari, resurslar samaradorligi va ekologik toza texnologiyalar bilan ajralib turadigan yashil iqtisodiyotni rivojlantirishga yordam beradi. Mamlakat kuchli ishlab chiqarish sektori, xususan qayta tiklanadigan energiya, elektr harakatchanligi va atrof-muhit texnologiyalari kabi sohalarda mashhur.

Germaniya transport tirbandligi, havo ifloslanishi va issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish uchun barqaror transport yechimlariga ustuvor ahamiyat beradi. Jamoat transporti

tarmoqlarini kengaytirish, elektr transport vositalarini rag'batlantirish va velosport infratuzilmasiga sarmoya kiritish kabi tashabbuslar barqaror harakatlanish tizimiga hissa qo'shadi. Germaniya chiqindilarning oldini olish, qayta foydalanish, qayta ishlash va resurslarni tejashga urg'u beradigan aylanma iqtisodiyot modeliga o'tish tarafdori. Mamlakatning aylanma iqtisod bo'yicha harakatlar rejasi va moddalarning yopiq aylanishi va chiqindilarni boshqarish to'g'risidagi qonun kabi tashabbuslar ishlab chiqarish va iste'mol naqshlarida aylanmalikni rag'batlantiradi. Germaniyaning ijtimoiy ta'minot tizimi ijtimoiy tenglik va inklyuziyani ta'minlash uchun har tomonlama yordam beradi. Umumjahon sog'liqni saqlash, arzon uy-joy va kuchli mehnat muhofazasi kabi siyosatlar yuqori turmush darajasi va ijtimoiy hamjihatlikka yordam beradi.

Germaniya barqaror rivojlanish sohasida innovatsiyalar va bilimlarni uzatishni rag'batlantirish uchun ta'lim va tadqiqotlarga sarmoya kiritadi. Mamlakat universitetlari va ilmiy-tadqiqot muassasalari barqarorlik ilm-fan, texnologiya va siyosatni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Germaniya barqaror rivojlanish tashabbuslarini amalga oshirishda markazlashmagan qarorlar qabul qilish va mahalliy avtonomiyani rag'batlantiradi. Ko'pgina shahar va hududlarda mahalliy ustuvorliklar va muammolarga moslashtirilgan barqarorlik strategiyalari va harakat rejalari mavjud. Germaniya iqlim o'zgarishi, biologik xilma-xillikni yo'qotish va qashshoqlikni kamaytirish kabi global muammolarni hal qilish bo'yicha xalqaro sa'y-harakatlarda faol ishtirok etadi. Mamlakat butun dunyo bo'ylab barqaror rivojlanishni rag'batlantirishga qaratilgan xalqaro shartnomalar, rivojlanish sohasidagi hamkorlik loyihalari va ko'p tomonlama tashabbuslarga hissa qo'shadi. Germaniya korxonalar korporativ ijtimoiy mas'uliyat (KSS) tamoyillarini tobora ko'proq qabul qilmoqda va barqarorlikni o'z faoliyati va ta'minot zanjirlariga integratsiya qilmoqda. Ko'pgina kompaniyalar barqarorlik standartlariga rioya qiladilar, manfaatdor tomonlar bilan muloqotda bo'lishadi va o'zlarining ekologik va ijtimoiy faoliyati to'g'risida hisobot berishadi.

Germaniyaning barqaror jamiyat uchun rivojlanish modeli uzoq muddatli fikrlash, manfaatdor tomonlarning hamkorligi va doimiy takomillashtirishni ta'kidlaydigan yaxlit yondashuv bilan tavsiflanadi. Mamlakat barqarorlikni ta'minlashda sezilarli yutuqlarga erishgan bo'lsa-da, yuzaga kelayotgan muammolarni hal qilish va barcha uchun mustahkam va farovon kelajakni ta'minlash uchun doimiy sa'y-harakatlar zarur.

E'tibor bergan bo'lsangiz tadqiqotimizda ko'proq Yapon va Nemis modellariga diqqatni ko'proq tortganmiz. Sababi, Ikkinchi Jahon urishidan ikki davlat ham katta talofat bilan chiqqan. Shunga qaramasdan har ikki mamlakatda davlat va jamiyat taraqqiyoti har tomonlama tez sur'atlarda rivojlandi. Buning boisi ikki davlatning milliy mentalitetidan kelib chiqib tug'ri yo'l (model)ni tanlaganidadur.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda rivojlangan davlatlarning jamiyat barqaror rivojlanishiga oid taraqqiyot modellarini tahlil qilish natijalari umumlashtirilib shuni ko'rsatdiki. Rivojlangan mamlakatlar tomonidan qo'llaniladigan modellar, ular amalga oshirayotgan siyosat va strategiyalar barqaror rivojlanish yo'lida muhim ahamiyatga ega ekanligi ko'rsatildi. Ushbu modellar iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy omillarni muvozanatda ushlab turishga qaratilgan. Ularning tajribalari boshqa davlatlar uchun ham namuna bo'lib, barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda ilhomlantiruvchi vosita bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, har bir mamlakatning o'ziga xos sharoitlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda, moslashuvchan yondashuvning zarurligi ta'kidlanadi. Umuman olganda, barqaror rivojlanish modellarining muvaffaqiyati davlatlarning uzoq muddatli farovonligi va kelajak avlodlar uchun qulay hayot sharoitlarini yaratishga qaratilgan sa'y-harakatlariga bog'liqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Meadows D. *Dancing with systems //Whole Earth*. – 2001. – T. 106. – №. 3. – C. 58-63.
2. O'g'li, Akramov Mirzaqosim Baxtiyorjon, Abdupattoyev Sanjarbek Mirsodiq O'G'Li, and Kurbanov Muzaffar Ummatovich. "Barqaror rivojlanishga erishishda iqtisodiy o'sishning roli: investitsiyalar, infratuzilma va texnologik innovatsiyalar." *Science and innovation 3.Special Issue 18 (2024): 5-9*.
3. Abduraximova D. *Yashil iqtisodiyotni moliyalashtirishda bank moliya texnologiyalarining ahamiyati*. – 2023.
4. Nuridinova, Toxiraxon Shokirxonovna. "Yaponiyada ta'lim tizimiga ixtisoslashtirilgan gazetalar." *golden brain 2.1 (2024): 175-178*.
5. Киселев, Сергей Георгиевич. "Закат Америки как апогей трансформации геополитической модели мира." *Геополитика и безопасность 2 (2015): 68-72..*
6. Xushvaqto'v, A., and D. Narzullayev. "Inson resurslarini boshqarishning nemis modeli." *Ilm-fan va ta'lim 1.15 (2023)*.
7. N. I. Zaynobidinova. *Antik davr faylasuflari ta'limotida jamiyat barqaror rivojlanishiga doir qarashlar va ularning ijtimoiy-falsafiy tahlili. Namangan davlat universiteti ilmiy axborotnomasi. 2024 y № 2-son*.
8. N. I. Zaynobidinova. *Ibn Sinoning "Hayy ibn Yaqzon" va Jaloliddin Rumiyning "Masnaviy" asarlarida aql va nafs munosabati. O'zMU xabarлари. Toshkent, 2021. - B. 271-275*
9. N. I. Zaynobidinova. *Globalashuvda ta'limning roli. ADChTI "Globalashuv jarayonida fan va ta'lim muammolari va yechimlari" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman. 2024y, 5 iyun*.